

Studie NRP EQAVET na téma

ANALÝZA PROGRAMŮ ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NA ÚROVNI EQF 5 V PĚTI VYBRANÝCH ZEMÍCH EU

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

**Publikace vznikla v projektu NRP EQAVET 2019-2021,
který byl realizován za finanční podpory Evropské unie.**

Za obsah publikace odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem. Text neprošel jazykovou ani redakční úpravou.

Autorský tým: Zdeňka Šímová, Národní vzdělávací fond
NRP EQAVET CZ

Národní pedagogický institut ČR (NPI ČR)

Národní referenční bod EQAVET ČR (NRP EQAVET CZ)

Praha, březen 2020

Obsah

1. Úvod	- 4 -
2. Vyšší odborné vzdělávání v České republice	- 5 -
3. Analýza EQF 5 v EU - přehled hlavních zjištění	- 7 -
4. Souhrn informací za jednotlivé země	- 9 -
5. Použité zdroje	- 28 -

1. Úvod

Dynamický rozvoj technologií a proměny trhu práce i obsahu různých povolání přináší výzvy pro vzdělávací systém, a zejména pro počáteční odborné vzdělávání. Vzdělávací systém musí umět pružně reagovat na potřeby trhu práce a nabízet odpovídající kvalifikace na různých úrovních odborné náročnosti. Velký potenciál mají kvalifikace na úrovni EQF 5¹. V České republice dosud neexistují programy počátečního odborného vzdělávání na této úrovni. Vznikly a stále se připravují pouze kvalifikace v rámci Národní soustavy kvalifikací². Proto byla jedna z aktivit projektu EQAVET na období 2019-2021 zaměřena na zmapování vzdělávacích programů ve vybraných evropských zemích s cílem poskytnout inspiraci zástupcům decizní sféry a MŠMT při rozhodování o směru budoucího rozvoje vzdělávacího systému v ČR na úrovni EQF 5.

Za tímto účelem byla provedena analýza programů odborného vzdělávání na úrovni EQF 5 v pěti evropských zemích: Rakousku, Belgii, Švédsku, Slovensku a Slovinsku, v nichž jsou tyto programy běžnou součástí vzdělávacího systému. Cílem analýzy je zmapovat vybrané aspekty kvalifikací odpovídajících úrovni EQF 5 v těchto zemích, zjistit základní charakteristiky programů na úrovni EQF 5 a postavení absolventa těchto programů na trhu práce a ukázat funkční principy, na nichž jsou modely vzdělávacích programů založeny. Přidanou hodnotou tohoto výběru je to, že programy na úrovni EQF 5 se v těchto zemích liší rozmanitostí věkových skupin zastoupených v těchto programech (někde jde převážně o pracující dospělé) i různou délkou těchto programů (1-2 roky, zatímco jinde až 5 let).

Základní kritéria, o která se opírá analýza, jsou následující:

- deskriptory EQF na úrovni 4-5 a deskriptory národních rámců kvalifikací (včetně obsazenosti úrovně - vztah k sekundárnímu a post-sekundárnímu vzdělávání);
- výsledky učení dokládající výše uvedené úrovně;
- možnost modularizace vzdělávacích programů;
- přístupnost vzdělávacího systému a vazba na uznávání a další vzdělávání;
- forma studia;
- délka studia;
- typ zkoušky ukončující vzdělávací program;
- typ certifikátu (udělený titul).

Jako další (výběrová) kritéria pro zpracování analýzy posloužily informace o vazbě vzdělávacích programů na úrovni EQF 5 na poptávku zaměstnavatelů a přechod na trh práce, analýza standardů pro vzdělávací programy, zkoušky a zkoušející a využití jednotek výsledků učení ECVET nebo kreditů.

Byl proveden desk research dostupných materiálů, zpráv, studií a webových stránek v různých jazycích (viz seznam použitých zdrojů – část 5). Byly využity především zdroje popisující systém odborného vzdělávání v analyzovaných zemích (tzv. Country Reports – VET in Europe), dále byly využity informace z přiřazovacích zpráv EQF, národních rámců kvalifikací, národních databází kvalifikací a vybraných publikací Cedefop. S doplňujícími dotazy byli dále osloveni experti ze zkoumaných zemí, kteří se zabývají problematikou odborného vzdělávání (kontakty byly získány v rámci členství ČR v síti ReferNet). Byly shromážděny podrobné a informativní odpovědi od expertů ze všech sledovaných zemí.

Pozornost je věnována zejména následujícím vzdělávacím programům:

- Berufsbildende höhere Schule (BHS) v Rakousku
- Hoger Beroepsonderwijs 5 (HBO5)/ Graduaatsopleiding v Belgii (Vlámsko)

¹ Evropský kvalifikační rámec, viz <http://www.nuv.cz/eqf/co-je-eqf>.

² Národní soustava kvalifikací (NSK), viz <https://www.narodnikvalifikace.cz/>.

- Yrkeshögskoleexamen ve Švédsku
- Vyššie odborné štúdium a špecializačné štúdium na Slovensku
- Diploma o višji strokovni izobrazbi ve Slovinsku.

Pro lepší využití analýzy programů odborného vzdělávání na úrovni EQF 5 je v části 1 popsána situace ve vyšším odborném vzdělávání v České republice. Zarámování analýzy do kontextu vyššího odborného vzdělávání v ČR podpoří reflexi dané oblasti a ukáže možná řešení.

2. Vyšší odborné vzdělávání v České republice

Vyšší odborné školy (dále VOŠ) vznikly v České republice roce 1995. Záměrem bylo vytvořit základ neuniverzitního, výrazně profesně orientovaného sektoru vzdělávání, jehož absolventi budou dobře uplatnitelní na trhu práce. Většina těchto institucí vznikala při středních školách, v menší míře se pak jednalo o samostatné instituce. VOŠ poskytují absolventům SŠ s maturitní zkouškou profesně zaměřené studium jako praktickou přípravu na kvalifikovaný výkon konkrétního zaměstnání. Zpravidla se jedná o 3 - 3,5 leté akreditované programy, přičemž studium je více prakticky zaměřené než bakalářské programy VŠ. Součástí studia je dlouhá odborná praxe a těsná vazba na zaměstnavatele a regionální potřeby trhu práce.

V ČR na počátku roku 2020 existovalo 156 VOŠ, a to jak veřejných, zřizovaných kraji, tak soukromých, církevních či státem zřizovaných (policejní, požární ochrany).

Od počátku své existence se však VOŠ potýkají s nejasným postavením – stejně jako vysoké školy patří do terciárního stupně vzdělání a jsou přiřazeny k mezinárodnímu klasifikačnímu stupni ISCED 6 a k úrovni 6 Evropského rámce kvalifikací (EQF), však na rozdíl od nich se řídí školským zákonem (zákon 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů). Programy tzv. krátkého cyklu v České republice neexistují, na úroveň EQF 5 je však přiřazena řada profesních kvalifikací Národní soustavy kvalifikací. Jde např. o pracovníka environmentální výchovy, průvodce cestovního ruchu, personalistu, kontrolora kvality a mnoho dalších.

Podle platného znění zákona o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů) mohou absolventi VOŠ nastoupit na bakalářské studium přímo do vyššího ročníku vysokých škol. VŠ nebo konkrétní fakulta si však může stanovit odlišné podmínky pro přijetí uchazečů, kteří absolvovali studijní program na vyšší odborné škole v ČR nebo v zahraničí. Nejedná se o povinnost, proto v praxi absolventy VOŠ přijímají zpravidla soukromé vysoké školy nebo školy, které působí jako pobočky zahraničních vysokých škol v ČR. Některé veřejné vyšší odborné školy mají s vysokou školou přímo uzavřenou rámcovou smlouvu o snadnějším přechodu svých absolventů ke studiu na dané vysoké škole.

Vyšší odborné školy si musí akreditovat vzdělávací program u Akreditační komise pro VOŠ. VOŠ jsou zařazeny do úrovně EQF 6 jako bakalářské programy VŠ a mohou udělovat až 180 kreditů za celou dobu studia, podle současné legislativy však není jejich povinností ECTS využívat. Zhruba třetina členů Asociace vyšších odborných škol (AVOŠ)³ kreditní systém má a využívá ho k hodnocení svých žáků, třetina členů ho má a k hodnocení žáků ho nevyužívá, třetina členských škol ECTS nemá.

Zájem o studium na VOŠ se v průběhu let postupně snižuje, což může souviset jednak s obecným demografickým propadem v dané věkové skupině, jednak s rozdělením vysokoškolského cyklu na bakalářský a magisterský stupeň. Bakalářské obory, které jsou relativně dobře dostupné a jejichž nabídka je pestrá, jsou významným konkurentem VOŠ. Svého maxima dosáhly obory VOŠ v roce 2003, kdy do denní formy nastoupilo 11 tisíc žáků z celkového počtu 134 675 osmnáctiletých, což představuje 8,1 % populačního ročníku.

³ Členy AVOŠ je 102 vyšších odborných škol

Z celkového počtu 74063 žáků, kteří získali maturitu⁴ v roce 2002, pak byl podíl žáků, kteří šli na VOŠ, přibližně 14,9 %. O deset let později, ve školním roce 2013/14, vstoupilo do denní formy studia přibližně 8,5 tisíce žáků a do jiných forem studia dalších přibližně 3,3 tisíce žáků. Z hlediska podílu v populaci osmnáctiletých to ovšem opět představovalo 7,9 % a mezi maturanty z denního studia přibližně 14 %, protože došlo k výraznému populačnímu poklesu. Od té doby počet žáků VOŠ setrvale klesá, např. v roce 2019/20 nastoupilo do denní formy studia již jen 5,0 tisíc žáků (což představuje 5,5 % populačního ročníku a přibližně 9,5 % maturantů z denního studia z roku 2018) a asi 2,7 tisíce do jiných forem studia.

Z hlediska oborové struktury žáků VOŠ dominují obory Zdravotnictví následované Pedagogikou, učitelstvím a sociální péčí a Uměním a užitým uměním.

Pro řadu žáků představují VOŠ bohužel dočasné vzdělávací řešení. I proto je podíl těch, kteří VOŠ opouštějí po 1. ročníku poměrně vysoký, od roku 2015 se však poměrně stabilně drží kolem 43%⁵.

Důvodem těchto odchodů může být fakt, že titul diplomovaný specialista (Dis.) se netěší tak vysokému sociálnímu statutu jako titul bakalář, držitelé titulu DiS. nejsou navíc často ani adekvátně finančně ohodnoceni.

Z dotazníkového šetření mezi absolventy VOŠ však na druhou stranu vyplývá, že přibližně 61 % dotázaných absolventů mělo zájem studovat právě VOŠ a získat titul DiS. Naopak 38 % absolventů zvolilo VOŠ z důvodu nepřijetí na VŠ a studium na VOŠ tak pro ně představovalo spíše náhradní variantu. Určitou roli hrál i předpoklad snadnějšího studia na VOŠ oproti VŠ⁶.

Ukazuje se rovněž, že spokojenost s volbou VOŠ jako typu studia v čase naopak roste. V roce 2008 by znovu zvolilo VOŠ jen asi 32 % dotazovaných absolventů VOŠ a 68 % by preferovalo VŠ. V roce 2014 uvedlo opakovanou volbu VOŠ již 47 % dotázaných. Ze šetření provedeného v roce 2019 vyplývá, že by si VOŠ jako typ studia znovu zvolilo 69 % absolventů, zatímco 31 % by dalo přednost studiu na VŠ.

Ze stejného šetření (NÚV, 2019) také vyplývá, že důvodem, proč si žáci program VOŠ volí, je především zájem o konkrétní obor, prakticky orientovanou výuku a výraznou spolupráci se zaměstnavateli. Lze tedy konstatovat, že VOŠ svou roli plní. Se zvoleným oborem je naprostá většina absolventů spokojena a znovu by si ho zvolila. To je patrné z míry identifikace s oborem, která dosahuje 89 %, zatímco jen 11 % absolventů by v případě opakované volby zvolilo jiný obor na VŠ nebo VOŠ.

Tabulka ukazuje podíl uchazečů přijatých ke studiu na celkovém počtu absolventů maturitních oborů se všemi absolventy maturitních oborů.

⁴ Denní formy vzdělávání

⁵ Pozn.: Kolem roku 2003 odcházelo z prvního ročníku 30 % žáků.

⁶ Trhlíková J.: Přejít absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění - 2019 (Šetření názorů absolventů VOŠ po 8 letech od ukončení studia) Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2019

3. Analýza EQF 5 v EU - přehled hlavních zjištění

Kvalifikace na úrovni EQF 5

V EU existují poměrně různorodá pojetí kvalifikací a příslušných vzdělávacích programů na úrovni Evropského kvalifikačního rámce (EQF) 5. V některých případech jsou chápány jako součást vysokého školství (higher education), v některých jsou plně integrovány do systému odborné přípravy mimo vysoké školství. Společným rysem se nicméně zdá být poměrně úzká vazba těchto kvalifikací na trh práce. Často představují pro lidi s odborným vzděláním (včetně těch, kteří jsou již zaměstnáni) příležitost prohloubit si odborné dovednosti a získat vyšší kvalifikační stupeň v rámci svého oboru. Kromě vysokého důrazu na bezprostřední uplatnění na trhu práce je v některých případech počítáno i s možným dalším postupem absolventů do vyšších vzdělávacích stupňů (na úrovni EQF 6, případně vyšší), zpravidla však to není postup zcela automatický a vysoké školy mají pravomoc rozhodovat o uznání předchozích kurzů individuálně. V poslední dekádě se v Evropě objevuje stále více těchto programů v různých kontextech a lze pozorovat i rostoucí zájem uchazečů.

Ve sledovaných zemích se ukazuje různorodý přístup a pojetí k odborným kvalifikacím na úrovni EQF 5. Obecně rovněž platí, že jde o oblast, která se poměrně dynamicky vyvíjí, a roste její význam ve vzdělávacích systémech. Ve většině sledovaných zemí je za hlavní vzdělávací proud na této úrovni považována vyšší forma odborného, profesně orientovaného vzdělávání, která je chápána jako součást terciárního (např. Slovinsko) nebo post-sekundárního (např. Slovensko) vzdělávacího stupně, a kterou je většinou možné studovat i v rámci dalšího vzdělávání. Slovinsko je příkladem země, která zařazuje na tuto úroveň také odborné kvalifikace, které je možné získat pouze systémem ověřování a uznávání neformálního a informálního učení. Zároveň sem některé země řadí i specifitější vzdělávací dráhy, které mohou mít užší vazbu k profesím definovaným trhem práce, případně specifický status či roli (např. HBO5 pro zdravotní sestry v Belgii, Gymnasieingenjör ve Švédsku, specializačné štúdium na Slovensku). Blízká vazba kvalifikací EQF 5 k trhu práce je obecně považována za jejich klíčovou charakteristiku, praktická míra a způsob zapojení zaměstnavatelů do jejich formování se však v různých zemích liší. Často je deklarován zvyšující se zájem o tyto vzdělávací dráhy (Rakousko, Švédsko), případně se předpokládá výrazné zpřístupnění většímu počtu zájemců díky nově otevřeným oborům (Belgie).

Obsah vzdělávacích programů (deskriptory pro úroveň EQF 5, uplatnění výsledků učení a standardů)

Všechny sledované země mají vytvořeny národní deskriptory v národních kvalifikačních rámcích, které odpovídají úrovni EQF 5. Rozčlenění na kategorie znalostí, dovedností a kompetencí se více či méně odráží v deskriptorech všech zkoumaných zemí. V případě Belgie je dimenze kompetencí transformována a definována jako „Kontext, samostatnost a zodpovědnost“. Ve všech sledovaných zemích jsou vytvořeny podrobnější deskriptory, než jak jsou definovány v EQF, a jsou zahrnovány další prvky. Často přidávanými deskriptory jsou např. samostatnost, zodpovědnost a iniciativa, které jsou buď vyčleněny jako specifická dimenze (viz již výše zmíněný příklad Belgie) nebo zahrnuty pod dimenzi kompetencí (Rakousko). Jako další příklady rozšíření a zpodrobnění evropských deskriptorů je možné uvést následující: důraz na kontextové myšlení/jednání a chápání vztahů (Rakousko, Belgie), znalosti a dovednosti potřebné pro podnikání (Rakousko), kritické myšlení (Rakousko), kompetence k dalšímu učení se (Švédsko), schopnost dokončit úkol (Švédsko), komunikační dovednosti jako např. vysvětlit a prezentovat vlastní názor (Rakousko), schopnost komunikovat oborové otázky minimálně v jednom světovém jazyce (Švédsko), identifikace vlastních vzdělávacích potřeb (Slovinsko), schopnost týmové práce a podpora týmových výsledků (Švédsko, Belgie). Některé země přidávají i konkrétnější specifikaci profesních znalostí a dovedností jako např. znalost materiálů, metod, pracovních postupů a předpisů vztahujících se k oboru (Rakousko, Slovinsko).

Sledované země v dostupných dokumentech zpravidla deklarují využívání principu výsledků učení. V některých případech jej považují za integrální koncept, který v jejich systému existuje již dlouhou dobu. Švédsko např. uvádí, že v jejich vzdělávacím systému se s výsledky učení jako takovými již dlouhodobě pracuje, ačkoli samotný pojem používán nebyl a je teprve postupně zaváděn. Ve Slovinsku také používají výsledky učení již delší dobu, zde však jde o výsledek dřívějších cílených reforem. Rakousko uvádí, že v jeho vzdělávacím systému je koncept výsledků učení sice postupně zaváděn, avšak ještě není využíván konzistentně ve všech sektorech a institucích. V Belgii se ve všech úrovních kromě vysokoškolské používají výsledky učení a kompetence jako jeden a tentýž koncept, přičemž probíhající reforma má mimo jiné začlenit plošně výsledky učení jako explicitní podklad pro vytváření obsahu vzdělávacích programů EQF 5. Většina sledovaných zemí uvádí, že výsledky učení využívá jako nástroj přiblížení vzdělávacích programů potřebám trhu práce. Důležitou roli hrají výsledky učení při formulaci vzdělávacích standardů⁷, které má většina sledovaných zemí definovány (Rakousko, Slovensko, Slovinsko), případně k jejich implementaci směřují prostřednictvím probíhajících reforem (Belgie).

Forma vzdělávacích programů (modularizace, forma a délka studia, ukončování studia, využití kreditů)

Konkrétní forma vzdělávacích programů směřujících ke kvalifikační úrovni EQF 5 je ve sledovaných zemích poměrně různorodá. Společným rysem je základ v podobě klasického prezenčního školního studia, doplněného i velmi rozsáhlými periodami učení se na pracovišti. Slovensko nabízí dané vzdělávací programy i v podobě duálního vzdělávání. Vždy jsou umožňovány i další formy studia kromě prezenčního, např. večerní nebo distanční studium, čímž se tyto vzdělávací programy otvírají i zájemcům z řad zaměstnaných dospělých a stávají se částí dalšího vzdělávání.

Programy se v jednotlivých zemích poměrně liší co do délky studia a možnosti modularizace či využití kreditového systému. Nejčastěji programy trvají 2-3 roky, ve Švédsku se však může jednat i o jeden rok trvající kurzy. Na druhou stranu v Rakousku trvají zavedené programy BHS (Berufsbildende höhere Schule) 5 let. Modularizace studia je umožňována v Belgii, ve Švédsku, ve Slovinsku a částečně i v Rakousku. Kreditový systém má na této úrovni zavedeno Švédsko, nejedná se však o kredity kompatibilní s ECVET nebo ECTS, dále Belgie, která používá kredity ECTS, a Slovinsko, které také využívá kredity ECTS a jako jediné uvádí, že jejich kreditový systém je kompatibilní s ECVET.

Do jiné kategorie spadají slovinské národní odborné kvalifikace, které jsou získávány pouze prostřednictvím ověřování a uznávání výsledků neformálního a informálního učení a neexistují tedy žádné formální vzdělávací programy, které by k jejich získání směřovaly.

Nejčastější formou ukončování studia je závěrečná zkouška, která je doplněna obhajobou písemné práce, případně praktického projektu. Ve Švédsku a v Belgii je student zkoušen jednotlivě za každý absolvovaný modul. Slovinské národní odborné kvalifikace jsou získávány na základě předložení odborného portfolia, případně složení zkoušky před licencovanou komisí.

Úspěšný absolvent získává ve všech zemích certifikát/diplom potvrzující danou kvalifikaci, většinou vyšší odborné/profesionální vzdělání, a může mu být udělen pro danou zemi specifický titul (např. diplomovaný specialista na Slovensku, inženýr ve Slovinsku nebo gymnasieingenjör ve Švédsku).

⁷ Vzdělávacím standardem rozumíme popis obsahu/cílů vzdělávání, který je pro danou úroveň centrálně stanoven jako závazný.

Prostupnost, vazba na trh práce

Základní charakteristikou programů na úrovni EQF 5 je to, že připravují absolventy primárně pro trh práce, velmi často i pro konkrétní profesi nebo klastr profesí. Všechny sledované země uvádějí poměrně úzkou vazbu na trh práce, její konkrétní podoba se však v různých aspektech liší. Např. ve Švédsku zaměstnavatelé spolupracují s poskytovateli vzdělávání již od vzniku těchto programů. Schváleny mohou být pouze ty programy, které prokáží úzkou spolupráci se zaměstnavateli a explicitní poptávku po dané kvalifikaci. Za tímto účelem jsou akreditačními orgány monitorovány potřeby trhu práce v jednotlivých sektorech a regionech. V Rakousku existuje vazba těchto kvalifikací na některá regulovaná povolání. Umožňují sebezaměstnání v některých řemeslech (zákonná oprávnění vyplývající z jednotlivých kvalifikací jsou uvedena v rakouské soustavě kvalifikací – www.qualifikationsregister.at).⁸ Rovněž v Belgii se zaměstnavatelé výraznou měrou podílejí na přípravě a realizaci těchto vzdělávacích programů. Jejich absolventi získávají přístup k zaměstnáním na určité vládou definované úrovni. Vazba na trh práce není tak přímá např. na Slovensku. Zaměstnavatelé vstupují prostřednictvím sektorových rad do přípravy Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací. Požadavky zaměstnavatelů a situaci na regionálním trhu práce reflektují školy v rámci své autonomie při přípravě školských kurikulárních dokumentů.

Ve všech sledovaných zemích mohou absolventi programů EQF 5 také pokračovat ve studiu na vyšším vzdělávacím stupni (vysoké školy, EQF 6). Např. v Belgii mohou absolvovat doplňkovou vzdělávací dráhu a získat titul profesního bakaláře. Obecně platí, že vysoké školy (ať už akademické, nebo zaměřené na aplikované vědy, jako Fachhochschule v případě Rakouska) mohou individuálně rozhodovat o uznání určité části studia v programech EQF 5. Bývá zmiňováno (Rakousko, Švédsko), že vysoké školy nemusí být vždy nakloněny uznávání a posuzují každý případ individuálně.

V některých zemích je možné získat kvalifikaci na úrovni EQF 5 prostřednictvím systému ověřování a uznávání předchozího učení (Slovinsko).

4. Souhrn informací za jednotlivé země

Rakousko

Vymezení kvalifikací EQF5

Kvalifikační úrovni EQF 5 odpovídá zejména kvalifikace na úrovni Berufsbildende höhere Schule (BHS) (Colleges for Higher Vocational Education). BHS jsou hlavním proudem rozvoje odborného vzdělávání na vyšší úrovni v Rakousku. Jedná se o hybridní instituce, které poskytují jak akademické (všeobecné) vzdělání tak vysoce specializované odborné, teoretické i praktické, v různých oblastech specializace, jako jsou např. technické obory, průmysl a obchod, administrativa, služby, management, turismus, zdravotnictví, sociální oblast, vzdělávání, zemědělství a lesnictví. Díky kombinaci vzdělání uplatnitelného přímo na trhu práce s možností pokračovat ve studiu se BHS staly zejména pro mladé lidi se vzdělanostně slabším rodinným zázemím důležitou cestou, která jim otevírá vyšší vzdělání. V poslední dekádě roste počet studentů těchto programů.

⁸ V Rakousku je mistrovská zkouška na úrovni EQF 6 a je součástí dalšího vzdělávání. Vyžadována je u určitých regulovaných profesí a umožňuje sebezaměstnání v některých vysoce kvalifikovaných řemeslných oborech.

Deskriptory EQF 4-5 a deskriptory národních rámců (a obsazenost úrovní- vztah k sekundárnímu a post-sekundárnímu)

Rakouský národní kvalifikační rámec obsahuje osm úrovní. Kvalifikacím na úrovních 6-8 (bakalářský, magisterský a doktorský stupeň) jsou přiřazeny dublinské deskriptory⁹. Kvalifikační úrovně 1-5 jsou založeny na deskriptorech EQF a zahrnují kvalifikace ze všech vzdělávacích kontextů.

Deskriptory pro úroveň 5 (přeloženo z němčiny)

Znalosti:

- komplexní, specializované teoretické a faktické znalosti v oboru práce nebo studia, jakož i povědomí o limitech těchto znalostí
- komplexní teoretické znalosti v oboru práce nebo studia (např. o faktech, zásadách, materiálech, postupech, metodách, vztazích, předpisech a standardech atd.) pro samostatné zvládnutí úkolů a výzev, a to i v nepředvídatelných situacích
- povědomí o výsledcích uplatnění těchto znalostí na pracovní nebo studijní oblast
- důkladné obchodní a právní znalosti umožňující převzít vedoucí úkoly ve firmě nebo samostatné vedení firmy
- znalost přímého výkonu povolání na vysoké úrovni

Dovednosti:

- komplexní kognitivní a praktické dovednosti potřebné k vytváření kreativních řešení abstraktních problémů
- zvládnutí úkolů samostatně i v nepředvídatelných kontextech
- posouzení důsledků aktivit a vyvození závěrů pro další postup
- analýza náročných a složitých problémů pomocí logicko-abstraktního a síťového myšlení, jejich samostatné řešení v souladu s použitelnými normami, předpisy a pravidly
- uplatnění vlastních kreativních přístupů k řešení problémů
- chápání vztahů mezi ekologickými, ekonomickými a sociálními mechanismy, schopnost odvodit si souvislosti a využívat získané znalosti v běžných a nepředvídatelných situacích
- schopnost postavit se novým otázkám, vysvětlit svůj vlastní názor a vhodně prezentovat situaci pomocí běžného technického jazyka
- samostatné získávání informací z různých zdrojů a oborů, pochopení základního obsahu, jeho kritické vyhodnocení, výběr podstatných informací a jejich cílená prezentace

Kompetence:

- schopnost převzít odpovědnost za dokončení pracovních nebo vzdělávacích úkolů, přizpůsobení jednání okolnostem při řešení problémů
- samostatná koordinace a řízení projektů
- nezávislé a pružné jednání v různých situacích včetně také nepředvídatelných
- schopnost reflektovat své vlastní chování a vyvodit závěry pro budoucí kroky
- schopnost kriticky a odpovědně reagovat na jednání ostatních lidí, poskytovat zpětnou vazbu a přispívat k rozvoji jejich potenciálu

Z hlediska pozice ve vzdělávacím systému vzdělávací programy BHS v Rakousku fungují jako (vyšší) sekundární úroveň. Žáci do nich nastupují ve stejné fázi vzdělávacího procesu a v podobném věku, jako např. v ČR nastupují na střední školy. Program však trvá pět let a na jeho konci absolventi získávají kvalifikaci na úrovni EQF 5 (ISCED 554). Z tohoto důvodu jsou

⁹ Dublinské deskriptory byly stanoveny v rámci boloňského procesu pro popis tří kvalifikačních úrovní vysokoškolského vzdělání.

čtvrtý a pátý rok studia pro účely mezinárodního statistického srovnání klasifikovány jako terciární úroveň.

Výsledky učení dokládající výše uvedené úrovně

V mnoha kvalifikacích jsou uplatňovány výsledky učení, nicméně tento přístup ještě nebyl zaveden konzistentně ve všech sektorech a institucích. V odborném vzdělávání vyučovaném na školách jsou výsledky učení definovány jako standardy odborného vzdělávání a tento přístup je v posledních letech postupně zaváděn. Rakouská soustava kvalifikací (Qualifikationsregister, www.qualifikationsregister.at) obsahuje popisy výsledků učení pro všechny zařazené kvalifikace na úrovni EQF 5.

Možnost modularizace

V rámci hlavního proudu BHS: NE

Modularizaci umožňují alternativní vzdělávací cesty k dosažení kvalifikace na úrovni EQF 5 BHS (Reifeprüfung¹⁰, Diplomprüfung), kterými jsou Aufbaulehrgänge (navazující odborné programy pro absolventy středních odborných škol a učebních programů) nebo Kollegs (postsekundární programy odborného vzdělávání, které jsou určeny pro absolventy všeobecného vzdělání, bez počátečního odborného vzdělání).

Prostupnost a vazba na uznávání a další vzdělávání

Tato vzdělávací dráha poskytuje tzv. dvojí kvalifikaci. Je ukončena zkouškou, která dokládá odbornou kvalifikaci pro seniorské profese a přístup k určitým regulovaným povoláním a poskytuje také základní předpoklad pro budoucí sebe-zaměstnání. Zároveň je udělována i BHS-Reifeprüfung¹¹, která otevírá všeobecný přístup do vyššího vzdělávání a na univerzitách aplikovaných věd (Fachhochschule) teoreticky umožňuje dosáhnout zkrácení doby studia. V praxi však dosud některé vysoké školy nejsou příliš ochotny uznávat části studia na BHS.

Absolventi mohou rovněž vykonat učňovskou zkoušku (Apprenticeship Examination), přičemž ukončené studium na BHS může částečně nebo zcela nahradit dobu přípravy na povolání.

Získání kvalifikace systémem uznání předchozího učení v rámci hlavního proudu BHS programů je sice teoreticky možné, je však poměrně náročné a v praxi je využíváno velmi zřídka. V rámci alternativních vzdělávacích cest pro absolventy gymnázií nebo nižšího stupně odborné přípravy je uznáváno studium, které už absolvovali, a kvalifikace BHS je tak dosažena v kratší době.

Forma studia

Jedná se o odborné vzdělávání vyučované ve školách. Ve své hlavní formě jde o prezenční školní studium v rámci počátečního odborného vzdělávání. Poskytováno je však i další vzdělávání pro zaměstnané, např. ve formě večerního studia při zaměstnání.

Délka studia

5 let

Typ zkoušky ukončující program

Absolvování střední odborné školy má formu matrikulační zkoušky (opravňuje vás ke studiu na technické škole nebo vysoké škole) a diplomové zkoušky, která opravňuje k přímému zahájení kariéry a otevírá přístup k povoláním regulovaným legislativou („double qualification“). Klíčovou součástí zkoušky je komplexní projekt/dílo, které musí kandidáti připravit samostatně a částečně ve spolupráci s podnikovou sférou.

¹⁰ maturita

¹¹ maturita

Od roku 2014/2015 byla zavedena nová forma zkoušky orientovaná na kompetence. Součástí je také standardizovaná forma písemné zkoušky z němčiny, cizích jazyků a aplikované matematiky pro všechny kandidáty. Diplomové projekty jsou písemné práce zpracovávané týmem dvou až pěti studentů, v rozsahu minimálně 80 stran, které musí splňovat určitá kritéria kvality.

Typ certifikátu (udělený titul)

Vyšší profesní kvalifikace; certifikát BHS-Reifeprüfung¹² a Diplomprüfung.

Absolventům většiny vysokých škol technického vzdělávání a vysokých zemědělských a lesnických vzdělávacích institucí lze po nejméně 3 letech praxe v oboru získat kvalifikační titul „inženýr“ (inženýrský zákon 2017).

Vazby na poptávku zaměstnavatelů a přechod na trh práce (dotaz na poskytovatele – kdo se podílí na tvorbě programu)

Cíle a obsah vzdělávání v těchto programech jsou definovány v rámcovém kurikulu, které vydává Ministerstvo školství a které je pravidelně přizpůsobováno novým požadavkům s pomocí odborníků. Školy si mohou kurikula do určité míry autonomně přizpůsobit potřebám lokální ekonomiky. Kvalifikace otevírá absolventům přístup k některým regulovaným povoláním a vykonávání některých řemesel, která mohou být provozována ve formě sebezaměstnání.

Příklady zaměření, na která připravují studenty obory BHS: mechatronik, stavební technik, informatik, fotograf, učitel v mateřské školce, event management a digitální marketing, apod.

Standards pro program, zkoušky a zkoušející

ANO. Ve školním odborném vzdělávání jsou definovány vzdělávací standardy ve formě výsledků učení. Jejich implementace do praxe teprve postupně probíhá. Standardy definují obsah učení (oblasti vědomostí a témata se specifikovanými cíli), kognitivní výkony požadované v daných předmětech a osobní a sociální kompetence vztahující se k danému oboru. Na kompetence orientované standardizované zkoušky (BHS-Reifeprüfung¹³ and Diplomprüfung) byly poprvé využity ve školním roce 2015/16.

Využití jednotek výsledků učení ECVET nebo kreditů

Nejsou využívány kredity ECTS a systematicky ani ECVET. Existují pouze individuální projekty škol na využití ECVET.

Vývoj počtu absolventů EQF 4-5 a přechod do vyšších úrovní odborného vzdělávání EQF 5-6

Podíl absolventů odborných programů na všech absolventech vyššího sekundárního vzdělávání (upper secondary education) je v Rakousku velmi vysoký a pohybuje se kolem 80 % (s rozptylem pouze ± 1 p.b.). Statistiky tedy dokládají, že těžiště odborných programů na úrovni EQF 5 leží již na úrovni vyššího sekundárního vzdělávání. Tabulka 1 uvádí také přechody na další úrovně odborného vzdělávání, pro které je vyšší sekundární vzdělání prerekvizitou. Index EQF 5-6 vyjadřuje počet nově zapsaných do programů vyššího odborného vzdělávání a odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu v přepočtu na počet absolventů vyššího sekundárního vzdělávání téhož roku. (Do těchto programů se mohou zapsat i věkové skupiny jiných ročníků. Proto neuvádíme procentní podíl, ale index zahrnující závislost na síle populačního ročníku).

¹² maturita

¹³ maturita

Z indexu EQF 5-6 je znát vysoká provázanost rakouského systému odborného vzdělávání. Když porovnáme rozdílné populační ročníky 2013 a 2017 z hlediska počtu absolventů sekundárního vzdělávání, index je shodně 426 nově zapsaných na 1000 absolventů. V mezidobí se index lehce zvýšil (Tabulka 1).

Tabulka 1: Rakousko – Zájem o odborné vzdělávání z pohledu přechodů do vyšších úrovní (EQF 5-6)

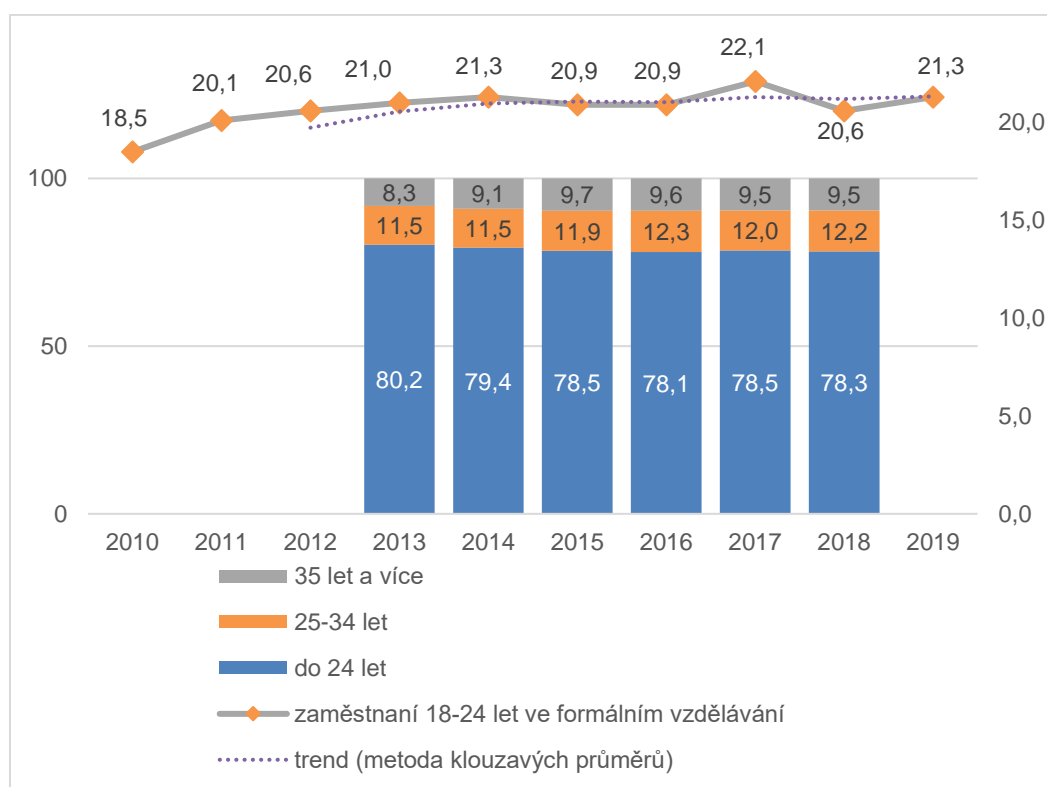
	2013	2014	2015	2016	2017
Počet absolventů vyššího sekundárního vzdělávání	97 623	97 711	96 713	93 525	91 292
- z toho odborného vzdělávání (EQF 4-5)	78 689	78 243	77 883	75 020	72 399
Počet nově zapsaných do:					
- vyššího odborného vzdělávání	6 135	6 469	6 579	6 169	5 631
- odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu	35 456	35 562	35 786	34 830	33 292
Index EQF 5-6 na 1000 absolventů	426	430	438	438	426

Zdroj: Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. New entrants by education level, programme orientation, sex and field of education.

Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [educ_uae_grad01], [educ_uae_ent02]

Podíl starších věkových skupin studentů odborných programů tzv. krátkého cyklu (25-35 let, 35 a více) v letech 2013-2018 mírně rostl na úkor mladších studentů do 24 let (Graf 1, sloupce). Mezi mladšími studenty ve věku 18-24 let můžeme v Rakousku pozorovat mírně rostoucí podíl zaměstnaných za posledních devět let (Graf 1, křivka).

Graf 1: Zastoupení věkových skupin mezi studenty odborných programů tzv. krátkého cyklu (2013-2018, v %) a podíl zaměstnaných mezi studenty formálního vzdělávání (2010-2019, v %)

Zdroj: Participation rate of young people in formal education by sex, age and labour status (2010-2019). Students enrolled in tertiary education by education level, programme orientation, sex and age (2013-2018).

Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [edat_ifse_19], [educ_uae_enrt02]

Belgie – Vlámsko

Vymezení kvalifikací EQF 5

V Belgii probíhá v současné době reforma vzdělávacího systému, která významně zasáhne kvalifikace na úrovni EQF 5. Dosavadní vyšší odborné vzdělávání (Hoger Beroepsonderwijs 5, HBO5) bude transformováno na krátký cyklus vysokoškolského vzdělávání jako uznávaná specializovaná profesní kvalifikace na úrovni EQF 5. Od roku 2019 se tedy hovoří o „graduate courses of higher professional education“ (graduaatsopleiding), tyto kurzy realizují vysoké školy a jsou plnohodnotnou součástí vysokého školství. Pouze ošetřovatelský kurz HBO5 zůstává v kompetenci středních škol nebo středisek pro vzdělávání dospělých (CVO).

Do roku 2019 se na této úrovni jednalo zejména o studijní program pro zdravotní sestry. Nově jsou však otvírány i kurzy různých jiných zaměření. Předpokládá se, že toto nové uspořádání přivede k vyššímu vzdělávání více uchazečů, kteří o něj za předchozích podmínek neusilovali.

Programy HBO 5 jsou chápány jako mezistupeň mezi středoškolským a bakalářským stupněm. Představují vzdělávací příležitost s dvojnásobným přínosem pro absolventy. Jednak jde o relativně krátkou vzdělávací dráhu s přímou vazbou na trh práce, a jednak otevírají cestu k získání vyššího (bakalářského) vzdělání.

Deskriptory EQF 4-5 a deskriptory národních rámců (a obsazenost úrovní- vztah k sekundárnímu a post-sekundárnímu)

Vlámský kvalifikační rámec má osm úrovní, které jsou popsány kategoriemi znalostí, dovedností, kompetencí a kontextu, samostatnosti a zodpovědnosti. Ve srovnání s EQF jsou vlámské deskriptory podrobnější, zejména pro nižší úrovně. Specifické je použití kategorie kontext, která je vnímaná jako důležitá součást jakékoli kvalifikace.

Deskriptory pro úroveň FGF 5 (odpovídá EQF 5)

Znalosti a dovednosti:

- schopnost shromažďovat informace nebo doplnit chybějící informace ve specifické oblasti s pomocí konkrétních a abstraktních dat; používat koncepčních rámců, mít povědomí o hranicích oborových znalostí
- schopnost využívat integrované kognitivní a motorické dovednosti
- schopnost přenášet znalosti a aplikovat procesy flexibilně a inovativně tak, aby byly splněny úkoly a dosaženo strategického řešení konkrétních a abstraktních problémů, včetně podpory kolektivních výsledků

Kontext, autonomie a zodpovědnost

- schopnost jednat v širokém spektru nových komplexních kontextů
- samostatné a iniciativní jednání
- přijímání zodpovědnosti za výsledek

Programy Hoger Beroepsonderwijs 5 / Graduaatsopleiding jsou zařazovány do terciárního vzdělávání.

Výsledky učení dokládající výše uvedené úrovně

Ve vlámském vzdělávání hraje důležitou roli pojem kompetencí, který je využíván jako zastřešující koncept. Kompetence a výsledky učení jsou chápány jako zaměnitelné termíny v rámci vzdělávání (s výjimkou vysokoškolského). V posledních letech došlo k výraznému pokroku a právě odborné vzdělávání má v této oblasti největší zkušenosti. Přístup založený na kompetencích je velmi dobře integrovaný a provázaný s požadavky trhu práce.

V současné době existuje na úrovni HBO5 několik různých typů vzdělávacích programů. V rámci probíhající reformy budou upraveny a vztaženy vždy k jedné či více profesním

kvalifikacím, přičemž pro ně budou vytvořeny odpovídající oborově specifické výsledky učení, které budou validovány Akreditační organizací pro Nizozemsko a Vlámsko. Tyto výsledky učení budou základem pro obsah vzdělávacích programů vytvářených vzdělávacími institucemi.

Možnost modularizace

ANO

Prostupnost a vazba na uznávání a další vzdělávání

Absolventi jsou připravováni pro trh práce. Jejich diplom (kromě diplomu zdravotní sestry) umožňuje přístup k určité vládou definované úrovni pracovních míst („úroveň B“), stejně jako titul profesního bakaláře.

Po absolvování programu je možné také pokračovat ve studiu pomocí tzv. doplňkové vzdělávací dráhy (aanvullingstraject) a dosáhnout tak kvalifikace profesního bakaláře (úroveň 6).

Kvalifikaci je možné ověřit a uznat v rámci systému ověřování a uznávání kvalifikací.

Forma studia

Hlavní formou je prezenční školní docházka. Učení se na pracovišti je důležitou součástí, která má tvořit minimálně třetinu obsahu programu. Hojně jsou využívány také různé formy studia přizpůsobené potřebám zaměstnaných (např. večerní nebo distanční studium).

Délka studia

3 roky; délka však může být variabilní podle zvolených modulů

Typ zkoušky ukončující program

Studium je organizováno modulárně a každý modul je ukončen příslušnou zkouškou. Student získává diplom (graduate degree) pokud úspěšně složí zkoušky ze všech modulů a splní požadavek na počet absolvovaných hodin výuky. Vysoké školy jsou vysoce autonomní včetně organizace hodnocení studentů a zakončování studia. Neexistují centrální požadavky na závěrečné zkoušky nebo povinnost zpracovávat závěrečnou/diplomovou práci (některé školy ji však vyžadovat mohou).

Typ certifikátu (udělený titul)

Absolvent získává diplom (diploma van gegradueerde, graduate degree).

Vazby na poptávku zaměstnavatelů a přechod na trh práce (dotaz na poskytovatele – kdo se podílí na tvorbě programu)

Tento typ kvalifikace má velmi úzkou vazbu na trh práce. Vzdělávací programy směřují k vykonávání konkrétní profese nebo jednoznačně vymezené skupiny profesí. Obsah programů tvoří kompetence přímo odvozené z trhu práce, čímž se odlišují od programů profesního bakaláře, které jsou zaměřeny širěji. Zaměstnavatelé hrají důležitou roli, neboť definují profesní kvalifikace, na kterých je založen obsah HBO5 programů, a jsou zapojeni i do jejich konkrétní přípravy a realizace (např. ve formě realizace praxí).

V Belgii existuje vysoká poptávka zaměstnavatelů po kvalifikacích úrovně EQF 5, neboť tito absolventi splňují jejich požadavky na vysoce kvalifikované flexibilní odborníky pro specifické profese. Tyto programy také často studují lidé, kteří již mají určité pracovní zkušenosti.

V přechodném období reformy, než bude plně implementován koncept profesní kvalifikace, jsou komisí pro HBO5 programy ověřována i data o potřebách místního trhu práce a zaměstnatelnost absolventů.

Příklady absolventských titulů z HBO5 jsou: účetní, informatik, daňový specialista, specialista marketingu apod.

Standardy pro program, zkoušky a zkoušející

V současné době probíhá reforma systému a programy EQF 5 přecházejí pod vysoké školy. Instituce vysokého školství mají poměrně velkou volnost ve stanovení podoby a obsahu vzdělávacích programů. Reforma směřuje k implementaci konceptu profesních kvalifikací, které budou popsány pomocí oborově specifických výsledků učení.

Využití jednotek výsledků učení ECVET nebo kreditů

ANO. Jsou využívány kredity ECTS.

Vývoj počtu absolventů EQF 4-5 a přechod do vyšších úrovní odborného vzdělávání EQF 5-6

Tabulka 2 udává vývoj počtu absolventů vyššího sekundárního vzdělávání (upper secondary education), a v jejich rámci programů odborného vzdělávání. Podíl absolventů odborných programů na všech absolventech vyššího sekundárního vzdělávání je relativně stabilní a od roku 2013 se pohybuje kolem 60 % (s rozptylem $\pm 1,5$ p.b.) Index EQF 5-6 vyjadřuje počet nově zapsaných do programů vyššího odborného vzdělávání a odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu v přepočtu na počet absolventů vyššího sekundárního vzdělávání téhož roku.

Tabulka 2: Belgie – Zájem o odborné vzdělávání z pohledu přechodů do vyšších úrovní (EQF 5-6)

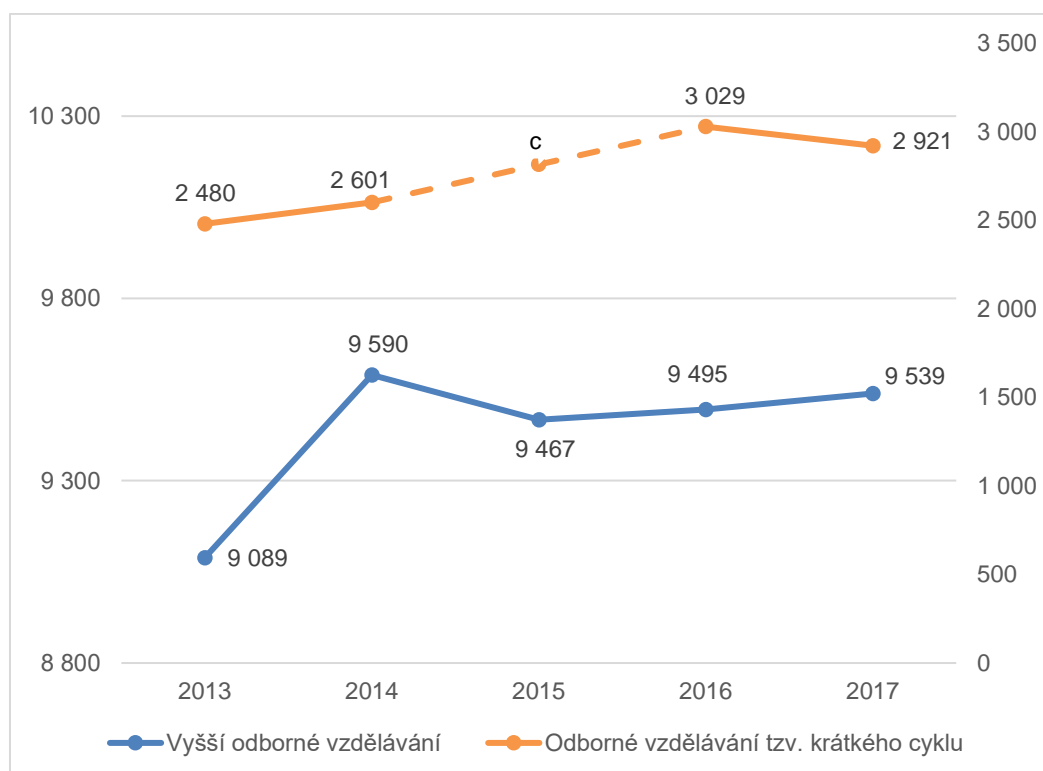
	2013	2014	2015	2016	2017
Počet absolventů vyššího sekundárního vzdělávání	118 520	119 071	126 376	121 829	120 087
- z toho odborného vzdělávání (EQF 4-5)	70 938	71 028	77 890	73 389	71 364
Počet nově zapsaných do:					
- vyššího odborného vzdělávání	20 624	21 179	21 824	22 504 ^d	20 509 ^d
- odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu	1 138	1 116	1 083	1 205 ^d	1 093 ^d
Index EQF 5-6 na 1000 absolventů	184	187	181	195 ^d	180 ^d

Zdroj: Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. New entrants by education level, programme orientation, sex and field of education. ^d – změna definice (definition difference)

Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [educ_uae_grad01], [educ_uae_ent02]

Od roku 2016 došlo ke změně metodiky, která postihuje definice vzdělávacích programů odpovídajících EQF 5-6. Z toho důvodu doplňujeme údaje o vývoj počtu absolventů 2013-2017 podle původních definic, jejichž statistiky touto změnou ještě nejsou postiženy.

Graf 2: Vývoj počtu absolventů vyššího odborného vzdělávání (post-secondary non-tertiary vocational education) a odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu (short cycle vocational tertiary education)

Zdroj: Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. c – chybějící data za rok 2015. Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [educ_uae_grad01]

Švédsko

Vymezení kvalifikací EQF 5

Kvalifikační úroveň EQF 5 mají ve Švédsku přiřazenou dvě kvalifikace:

- Gymnasieingenjörsexamen från gymnasieskolan – program vyššího středního vzdělávání zaměřený na inženýring (upper secondary engineering course). Absolventi tříletého všeobecného programu zaměřeného na technickou přípravu (Teknikprogrammet) mohou pokračovat ve studiu v ročním post-sekundárním odborném programu zaměřeném na praktické dovednosti pro trh práce a získat středoškolský inženýrský titul (gymnasieingenjör, upper secondary engineering degree).
- Yrkeshögskoleexamen från yrkeshögskolan – vyšší odborné vzdělávání. Absolventi vyššího odborného vzdělávání získají diplom vyššího odborného vzdělání na úrovni EQF 5, když absolvují všechny kurzy programu a nashromáždí minimálně 200 kreditů vyššího odborného vzdělávání¹⁴. Vyšší požadavky jsou pak stanoveny pro získání diplomu na úrovni EQF 6 v tomtéž programu.

¹⁴ Specifické kredity, které neodpovídají ani ECVET ani ECTS.

Program vyššího odborného vzdělávání (Yrkeshögskoleexamen) je ve Švédsku hlavní vzdělávací drahou na úrovni EQF 5. Spojuje teoretické a praktické studium ve spolupráci se zaměstnavateli.

Deskriptory EQF 4-5 a deskriptory národních rámců (a obsazenost úrovní-vztah k sekundárnímu a post-sekundárnímu)

Švédský národní kvalifikační rámec tvoří osm kvalifikačních úrovní, kde každá je popsána z hlediska znalostí (kunskap), dovedností (färdigheter) a kompetencí (kompetens). Rámec zahrnuje všechny kvalifikace formálního vzdělávacího systému a je otevřen žádostem poskytovatelů vzdělání mimo formální systém. Použité deskriptory byly vytvářeny se snahou co nejvíce se přiblížit deskriptorům EQF, úroveň podrobnosti však byla zvýšena. Např. definice kompetencí, kde EQF zdůrazňuje autonomii a zodpovědnost, je rozšířena také o rozhodovací schopnosti a schopnost kooperace/týmové práce.

Deskriptory pro úroveň EQF 5 (přeloženo ze švédštiny)

Znalosti:

- specializovaná znalost v oblasti práce nebo studia
- přehledová znalost oblastí souvisejících s oblastí práce nebo studia
- znalost pracovních procesů a kritérií kvality v rámci oblasti práce nebo studia

Dovednosti:

- schopnost plánovat, realizovat a identifikovat zdroje pro vykonávání specializovaných úkolů
- schopnost řešit komplexní problémy v oblasti práce nebo studia
- schopnost komunikovat problémy a řešení v rámci oblasti práce nebo studia minimálně v jednom světovém jazyce.

Kompetence:

- schopnost samostatně zpracovávat obsah v oblasti práce nebo studia tak, aby jedinec směřoval k dalšímu učení se a profesnímu rozvoji
- schopnost řídit a kontrolovat aktivity v oblasti práce nebo studia
- schopnost dokončit zadané projekty

Program vyššího odborného vzdělávání je ve Švédsku chápán jako součást post-sekundárního vzdělávání a jako součást dalšího vzdělávání.

Výsledky učení dokládající výše uvedené úrovně

Princip výsledků učení je ve švédském systému považován za důležitý. Samotný termín se teprve pomalu dostává do obecného povědomí, ale jako principiální přístup jsou výsledky učení známé a v praxi široce uplatňované.

V rámci vyššího odborného vzdělávání musí poskytovatel vzdělávacího programu definovat výsledky učení v žádosti podávané Agentuře pro vyšší odborné vzdělávání, která program schvaluje.

Možnost modularizace

ANO – v rámci kreditového systému

Prostupnost a vazba na uznávání a další vzdělávání

Poskytovatelé vyššího odborného vzdělávání mají možnost podle svého uvážení individuálně uznat výsledky předchozího učení kandidátům, kteří nespĺňují formální požadavky na přijetí (kterým je zejména certifikát o ukončení středního vzdělávání). Znalosti, dovednosti a kompetence získané mimo formální vzdělávání mohou také být ověřeny a uznány jako součást studia, a tím umožnit studentovi studium zkrátit. Zatím není možné dosáhnout uznání

kvalifikace, aniž by uchazeč byl zapsán do vzdělávacího programu a zpravidla i jeho významné části absolvoval. Na vytvoření tohoto schématu se však pracuje.

Programy vyššího odborného vzdělávání připravují studenty primárně pro vstup na trh práce. Absolvování těchto programů nenabízí žádné přímo navazující vzdělávací stupně, následné studium na vyšší úrovni na vysoké škole je však individuálně možné. Vyšší odborné vzdělávání je dokumentováno pomocí specifických kreditů, které se liší od kreditového systému vysokých škol a nemohou být automaticky přeneseny. Každá vysoká škola však má právo kredity z vyššího odborného vzdělávání uznat, pokud to považuje za vhodné.

Forma studia

Základem je běžné prezenční školní studium doplněné o rozsáhlou praxi na pracovišti. Možné je i kombinované studium („part-time“) – cca 10% programů, a distanční studium.

Délka studia

1-2 roky

Typ zkoušky ukončující program

Yrkeshögskoleexamen, Gymnasieingenjörsexamen från gymnasieskolan.

Typ certifikátu (udělený titul)

Absolvent získá diplom vyššího odborného vzdělání (*yrkeshögskoleexamen*), který je uznáván jako součást formálního vzdělávacího systému a umožňuje držitelům vstup na trh práce.

Do úrovně EQF patří také titul středoškolského inženýra (gymnasieingenjör, upper secondary engineering degree).

Vazby na poptávku zaměstnavatelů a přechod na trh práce (dotaz na poskytovatele – kdo se podílí na tvorbě programu)

Programy vyššího odborného vzdělávání musí být vytvářeny a poskytovány v úzké kooperaci se zástupci z praxe. Jsou založeny na potřebách trhu práce a tedy nabízeny pouze v těch specifických oblastech, kde existuje explicitní poptávka po kompetencích. Aby byl program schválen Národní agenturou pro vyšší odborné vzdělávání, musí prokázat, že odpovídá na potřeby trhu práce, a doložit kooperaci se zaměstnavateli. Programy většinou směřují k přípravě na konkrétní povolání. Národní agentura za tímto účelem sbírá a analyzuje kvalifikační potřeby v různých sektorech a regionech. Po určité stanovené době (zpočátku 1 rok) musí být žádost předložena znovu, aby se ověřilo, že obsah programu stále odpovídá potřebám trhu práce. Obsah programu, ověřování jeho kvality a relevance má na starosti komise, která se skládá ve své většině ze zástupců zaměstnavatelů. Komise zajišťuje i přijímání studentů a vydávání certifikátů. Poskytovatelé vzdělávání angažují představitele praxe také jako vyučující nebo jako supervizory kurzů.

Programy jsou mimo jiné využívány i jako cesta pro nezaměstnané k doplnění kompetencí uplatnitelných na trhu práce v konkrétním požadovaném řemesle nebo povolání.

Příklady kvalifikací získaných v programech vyššího odborného vzdělávání: vývojář aplikací pro iPhone a Android, manažer nákupu a zásobování, stavební inženýr – digitální technologie, vedoucí stravovacího provozu, zdravotní sestra se specializací na demenci, inženýr automatizace a robotizace, specialista webové komunikace – sociální média.

Standards pro program, zkoušky a zkoušející

Na úrovni EQF 5 jsou programy vytvářeny s vysokou mírou autonomie a zodpovědnosti na straně zaměstnavatelů, standardy tedy nehrají významnou roli. Hlavním požadavkem na odborné programy úrovně EQF 5 je, aby korespondovaly s potřebami trhu práce. Komise složené z velké části ze zaměstnavatelů sestavují ve spolupráci s poskytovatelem vzdělávání

vzdělávací plán, který stanovuje obsah vzdělávání a kritéria, která musí splnit student pro úspěšné absolvování. Pro získání diplomu na úrovni EQF 5 je třeba získat 200 kreditů. Standardy pro tuto úroveň jsou vyjádřeny v podobě deskriptorů švédského národního kvalifikačního rámce (SeQF). Pokud je ve vzdělávacím programu vyučován také obsah, který je součástí centrálně definovaného národního obsahu vzdělávání, Národní agentura stanoví znalosti, dovednosti a kompetence, kterých musí absolventi v rámci tohoto obsahu dosáhnout. Neexistují zde formální požadavky pro vzdělání učitelů, často jde o odborníky z praxe.

Využití jednotek výsledků učení ECVET nebo kreditů

ANO, je využíván kreditový systém. Jedná se o specifické kredity (HVET-points), které nejsou kompatibilní s kredity ECVET ani ECTS.

Vývoj počtu absolventů EQF 4-5 a přechod do vyšších úrovní odborného vzdělávání EQF 5-6

Programy EQF 5 jsou ve Švédsku realizovány na úrovni vyššího středního vzdělávání (upper secondary vocational education) a vyššího odborného vzdělávání ve smyslu post-sekundárního vzdělávání (post-secondary vocational education). Při hodnocení vývoje zájmu o tyto úrovně vzdělávání je proto lépe soustředit se na přechody na vyšší úrovně odborného vzdělávání, pro které jsou EQF 5 programy prerekvizitami. Individuálně hodnocené statistiky o vývoji příliš nevyovídají, protože se překrývají s úrovněmi EQF 4 a EQF 6.

V tabulce 3 můžeme pozorovat rostoucí zájem o programy vyššího odborného vzdělávání a programy odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu úrovně EQF 5-6. Index EQF 5-6 vyjadřuje počet nově zapsaných do těchto programů v přepočtu na počet absolventů vyššího sekundárního vzdělávání téhož roku. Cílem není vztahovat počty přímo pouze k ročníkům daného roku (protože je otevřen i pro jiné věkové skupiny v rámci dalšího vzdělávání), ale očistit trend o nejvýznamnější faktor, kterým je síla populačního ročníku. Tento postup se osvědčuje, jak je patrné u výkyvu počtu absolventů v roce 2016, který byl v indexu vyrovnán. Můžeme také sledovat, že klesající trend u počtu absolventů odborného sekundárního vzdělávání se neprojevuje v zájmu o odborné - profesně orientované větve vyšších úrovní vzdělávání.

Z programů krátkého cyklu, které jsou ve Švédsku řazeny již k terciárnímu vzdělávání, byly v tabulce vybrány pouze programy odborného/profesního vzdělávání. Švédsko je jednou z mála zemí, kde jsou programy krátkého cyklu realizovány jak v odborném, tak všeobecném zaměření (general/academic). Poměr zájmu o programy krátkého cyklu mezi odbornou a všeobecnou větví v posledních letech (nejnovější jsou dostupná za rok 2018) roste ve prospěch odborně/profesně orientovaných (Graf 1). Rostoucí je také trend v indexu vstupu žáků do úrovně EQF 5-6 (trend metodou klouzavých průměrů).

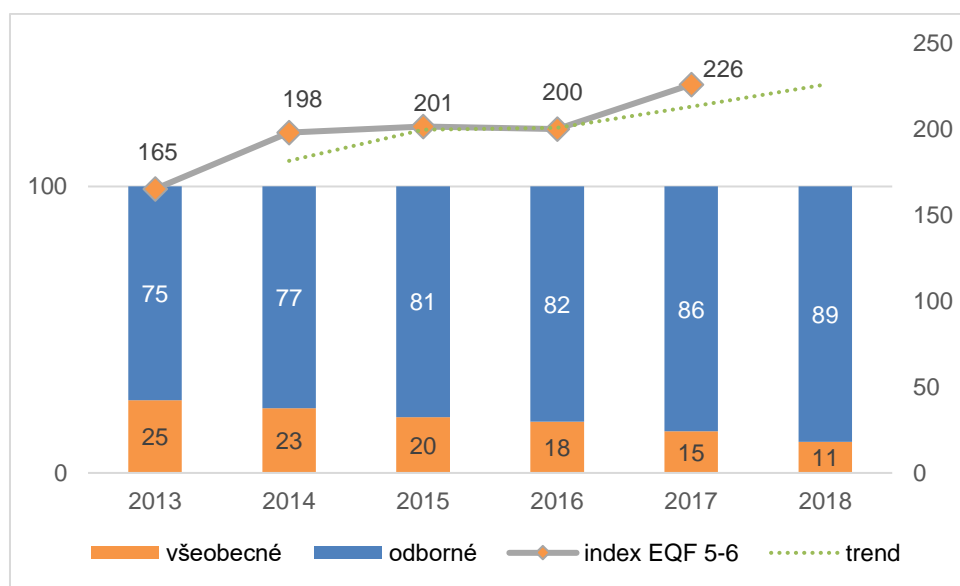
Tabulka 3: Švédsko – Zájem o odborné vzdělávání z pohledu přechodů do vyšších úrovní (EQF 5-6)

	2013	2014	2015	2016	2017
Počet absolventů vyššího sekundárního vzdělávání	98 642	89 848	86 945	82 891	83 053
- z toho odborného vzdělávání (EQF 4-5)	44 347	34 076	31 279	29 164	28 220
Počet nově zapsaných do:					
- vyššího odborného vzdělávání	7 793	8 360	8 645	7 343	8 914
- odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu	8 503	9 427	8 874	9 243	9 854
Index EQF 5-6 na 1000 absolventů	165	198	201	200	226

Zdroj: Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. New entrants by education level, programme orientation, sex and field of education.

Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [educ_uae_grad01], [educ_uae_ent02]

Graf 3: Podíl žáků nově vstupujících do programů tzv. krátkého cyklu odborného a všeobecného zaměření (v %), Index EQF 5-6 – trend metodou klouzavých průměrů.

Zdroj: Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. New entrants by education level, programme orientation, sex and field of education. Distribution of pupils and students enrolled in general and vocational programmes by education level and NUTS2 regions.
Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [educ_uoe_grad01], [educ_uoe_ent02], [educ_uoe_enra13]

Slovensko

Vymezení kvalifikací EQF 5

Na úroveň EQF 5 jsou na Slovensku řazeny následující dvě kvalifikace poskytované středními odbornými školami:

- Vyšší odborné vzdělávání (vyššie odborné štúdium) – postsekundární (nikoli terciární) odborné vzdělávání
- Specializační studium (špecializačné štúdium) - postsekundární (nikoli terciární) odborné vzdělávání k rozšíření odborných dovedností pro vykonávání profese

V rámci specializačního studia studenti pokračují v prohlubování znalostí v oboru, kde již získali kvalifikaci. V rámci vyššího odborného studia získávají novou kvalifikaci.

Úroveň EQF 5 byla dále přiřazena několika kvalifikacím mimo formální školský systém, navazující procesy však dosud nejsou koncepčně ustáleny a budou předmětem dalšího řešení.

Deskriptory EQF 4-5 a deskriptory národních rámců (a obsazenost úrovní-vztah k sekundárnímu a post-sekundárnímu)

Slovenský kvalifikační rámec (SKKR) má osm úrovní. Skládá se ze čtyř sub-rámců pro všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, terciární vzdělávání a profesní kvalifikace udělované mimo formální systém.

Deskriptory – úroveň EQF 5

Znalosti (Vedomosti):

- Všeobecné: prohloubené všeobecné znalosti a poznatky na úrovni analýzy
- Odborné: specializované odborné znalosti v oblasti práce nebo vzdělávání

Dovednosti (Zručnosti):

- Kognitivní: monitorovat, analyzovat, plánovat, organizovat a vyhodnocovat konkrétní pracovní postupy
- Praktické: realizovat konkrétní pracovní postupy, rozpoznávat vznik problému při aplikaci zvoleného postupu, navrhnout konkrétní pracovní postupy a řešení

Kompetence:

- Přebíráním zodpovědnosti za řízení, hodnocení a rozvoj činností v měnících se podmínkách vysokou úrovní samostatnosti, tvořivou/tvůrčí prací, schopností přenosu informací a dovedností jiným

Kvalifikace na úrovni EQF 5 jsou chápány jako součást post-sekundárního (nikoli terciárního) vzdělávání.

Výsledky učení dokládající výše uvedené úrovně

Státní vzdělávací programy (národní kurikula) a školní vzdělávací programy (školní kurikula) jsou založeny na výsledcích učení. Vzdělávací standardy (zejména jejich součást výkonové standardy) jsou definovány v podobě výsledků učení.

Možnost modularizace

Ne

Prostupnost a vazba na uznávání a další vzdělávání

Absolventi mohou vstupovat na trh práce nebo pokračovat ve studiu na vysokých školách, k čemuž je opravňuje již dříve získaná maturitní zkouška.

Vyšší odborné vzdělání není možné získat systémem uznání předchozího učení.

Forma studia

Programy mohou být nabízeny v duální formě nebo ve formě školního vyučování se zařazenými stážemi nebo praxemi. Dominantní je prezenční studium. Školy mohou nabízet i kombinované a distanční studium.

Délka studia

Vyšší odborné studium (Vyššie odborné štúdium) – 3 roky

Specializační studium (Špecializačné štúdium – 2 roky

Typ zkoušky ukončující program

Absolventská zkouška – skládá se z obhajoby závěrečné práce a komplexní zkoušky ze zvoleného oboru nebo profese.

Typ certifikátu (udělený titul)

Úspěšný absolvent získává „vysvedčenie o absolventskej skúške“, absolventský diplom a je mu udělený titul DiS (diplomovaný špecialista).

Vazby na poptávku zaměstnavatelů a přechod na trh práce (dotaz na poskytovatele – kdo se podílí na tvorbě programu)

Zaměstnavatelé jsou sdruženi v sektorových radách, které poskytují expertní informace o potřebách trhu práce vzdělávacímu systému prostřednictvím spolupráce na Národní soustavě povolání a Národní soustavě kvalifikací. Školy si vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy na základě státního vzdělávacího programu, což jim umožňuje do určité míry zohlednit požadavky místního trhu práce.

Příklady oborů, ve kterých je možné získat vyšší odborné vzdělání: strojírenství, počítačové systémy, management hotelů a cestovních kanceláří, textilní design, finance, mezinárodní podnikání, potravinářství – hygiena potravin apod. Některé obory je přitom možné studovat v rámci vyššího odborného studia, některé v rámci specializačního studia a některé v obou typech programů.

Standards pro program, zkoušky a zkoušející

ANO. V souvislosti s postupným příklonem k využívání konceptu výsledků učení byly jak absolvování vzdělávacího stupně, tak získání kvalifikace vztaženy ke standardům stanoveným na národní úrovni. Tyto standardy stanovuje Národní kvalifikační rámec a Národní soustava kvalifikací. Jsou rozlišovány vzdělávací standardy (závazné pro formální vzdělávání), kvalifikační standardy (platné dosud pouze pro některé kvalifikace v rámci dalšího vzdělávání, kdy umožňují přístup k některým regulovaným povoláním) a standardy povolání. Vzdělávací standardy se skládají z výkonových standardů poskytujících výčet znalostí a dovedností (v podobě výsledků učení), kterých má absolvent dosáhnout, a z obsahových standardů, které vymezují tomu adekvátní obsah vzdělávání. Existují i hodnotící standardy jako nástroj hodnocení.

Předpokládá se, že vzdělávací a kvalifikační standardy se budou přibližovat, čemuž napomůže i postupně zaváděný systém ověřování a uznávání výsledků předchozího učení. Existující systém standardů a kurikulů není v současné době ještě ustálen.

Využití jednotek výsledků učení ECVET nebo kreditů

Ne.

Vývoj počtu absolventů EQF 4-5 a přechod do vyšších úrovní odborného vzdělávání EQF 5-6

Na Slovensku došlo ve sledovaném období k poklesu populačních ročníků absolventů sekundárního vzdělávání. Klesají též absolutní čísla nově zapsaných do Vyššího odborného vzdělávání a odborných programů krátkého cyklu. Při přepočtu na index EQF 5-6, který zohledňuje sílu populačního ročníku se však ukazuje, že zájem o EQF 5-6 naopak mírně vzrostl.

Graf 4: Slovensko – Zájem o odborné vzdělávání z pohledu přechodů do vyšších úrovní (EQF 5-6)

	2013	2014	2015	2016	2017
počet absolventů sekundárního vzdělávání	58 875	53 253	49 583	47 887	42 872
- z toho odborného vzdělávání (EQF 4-5)	40 291	36 242	33 408	32 357	30 822
počet nově zapsaných do:					
- vyššího odborného vzdělávání	10 567	9 765	9 088	8 726	8 756
- odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu	994	1 024	926	827	874
index EQF 5-6 na 1000 absolventů	196	203	202	199	225

Zdroj: Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. New entrants by education level, programme orientation, sex and field of education.

Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [educ_uae_grad01], [educ_uae_ent02]; vlastní výpočet

Slovinsko

Vymezení kvalifikací EQF 5

Ve Slovinsku jsou úrovně EQF 5 přiřazeny následující dvě kvalifikace v rámci formálního vzdělávacího systému:

- Diploma o višji strokovni izobrazbi (Short-cycle higher vocational diploma, diplom vyššího odborného vzdělání)
- Diploma o višješolski izobrazbi (Old short-cycle higher vocational diploma)

Kromě toho existují tzv. národní odborné kvalifikace (National vocational qualifications), které je možné získat v rámci systému ověřování a uznávání výsledků neformálního a informálního učení zavedeného od roku 2000. Tyto kvalifikace existují na úrovních EQF 3-5.

Deskriptory EQF 4-5 a deskriptory národních rámců (a obsazenost úrovní-vztah k sekundárnímu a post-sekundárnímu)

Slovinský kvalifikační rámec obsahuje 10 kvalifikačních úrovní. Každá je popsána v kategoriích znalostí, dovedností a kompetencí, ačkoli tyto kategorie mohou mít různou váhu v různých úrovních. Kvalifikační úroveň 6, která odpovídá EQF 5 je popsána následovně:

Znalosti:

- technická a teoretická znalost ve specifické oblasti a praktická znalost pro realizaci konkrétních úkolů
- znalost umožňující řešení komplexnějších úkolů ve specifických oblastech daného oboru

Dovednosti:

- schopnost vykonávat složitější operační/technické úkoly spojené s přípravou prací a kontrolou a řízením pracovních procesů

- schopnost vykonávat specializované úkoly ve vztahu k dané oblasti činností včetně abstraktního myšlení a použití vhodných nástrojů, metod, technologických postupů, materiálů a teorií

Kompetence:

- schopnost vykonávat činnost v různých a specifických prostředích s využitím prvků kreativity
- samostatná aktivita charakterizovaná přijímáním zodpovědnosti za práci jednotlivců a skupin, zdroje materiálů a informací
- schopnost vytvářet základní propojení a umisťovat problémy do obecného sociálního kontextu
- identifikace vlastních vzdělávacích potřeb a pozornost k přenosům znalostí v pracovním prostředí

Školní programy úrovně EQF 5 jsou chápány jako součást terciárního vzdělávání. Národní odborné kvalifikace, které jsou získávány pomocí systému ověřování a uznávání, jsou součástí dalšího vzdělávání.

Výsledky učení dokládající výše uvedené úrovně

Přístup založený na výsledcích učení je ve Slovinsku široce přijímán a implementován již počínaje reformami v 90. letech.

V odborném vzdělávání jsou výsledky učení chápány jako nástroj přiblížení vzdělávacích programů praxi a potřebám trhu práce. Základem odborných kvalifikací je systém profilů povolání a standardů, které identifikují znalosti a dovednosti potřebné na trhu práce.

Možnost modularizace

ANO. Zejména programy, které poskytují přípravu pro více povolání, mají modulární strukturu.

Prostupnost a vazba na uznávání a další vzdělávání

V rámci formálního vzdělávacího systému mají absolventi úrovně EQF 5 (vyšší odborné vzdělání) možnost pokračovat studiem na vysoké škole („first cycle professional and academic“). Některé kvalifikace (např. 3D designer a animátor) je možné získat i prostřednictvím uznání předchozího učení.

Národní odborné kvalifikace jsou součástí dalšího vzdělávání a jsou přímo založeny na principu uznávání výsledků neformálního a informálního vzdělání. Jejich cílovou skupinou jsou dospělí. Kandidát demonstruje znalosti, dovednosti a kompetence definované v katalogu standardů odborných znalostí a dovedností před licencovanou odbornou komisí a získává příslušné osvědčení.

Forma studia

Ve formálním vzdělávání (v rámci školského systému) se jedná primárně o vyučování ve škole. 40% tvoří příprava na pracovišti. Kromě prezenční (full-time) jsou programy nabízeny i ve formách přizpůsobených pro studium při zaměstnání (part-time).

Pokud jde o národní odborné kvalifikace (v rámci dalšího vzdělávání), nevedou k jejich získání žádné formální vzdělávací programy. Existují neformální přípravné kurzy, které však nespádají pod legislativu regulující ověřování a uznávání kvalifikací a jejich absolvování není povinné. Tyto kurzy jsou zpravidla krátké, neboť nepokrývají celou profesi, ale pouze úžeji vymezené povolání. Kandidátovi je také poskytováno poradenství k vytvoření odborného portfolia, které se předkládá při procesu ověření.

Délka studia

EQF 5 v rámci školského systému: 2 roky

EQF 5 v rámci dalšího vzdělávání: N/A (získávány uznáváním)

Typ zkoušky ukončující program

Programy vyššího odborného vzdělání jsou ukončovány diplomovou zkouškou, která se skládá ze zpracování a obhajoby prakticky zaměřené diplomové práce, jejíž součástí může být i projekt díla nebo služeb a jeho teoretická obhajoba.

Národní odborné kvalifikace jsou získávány ověřením a uznáním znalostí, dovedností a kompetencí kandidáta. Licencovaná odborná komise posoudí odborné portfolio kandidáta a realizuje zkoušku v souladu s metodami stanovenými v národním registru odborných kvalifikací. Komise může již na základě vyhodnocení portfolio stanovit, že kandidát splňuje podmínky dané kvalifikačním standardem, a kvalifikaci uznat, aniž by byla nutná zkouška. Uznání kvalifikace je poskytováno za finanční úhradu.

Typ certifikátu (udělený titul)

EQF 5 v rámci školského systému: Diplom vyššího odborného vzdělání (diploma o višji strokovni izobrazbi), je udělován titul inženýr („inženir“).

EQF 5 v rámci dalšího vzdělávání: Osvědčení o národní odborné kvalifikaci

Vazby na poptávku zaměstnavatelů a přechod na trh práce (dotaz na poskytovatele – kdo se podílí na tvorbě programu)

V rámci školského systému existují Národní rámcová kurikula odborného vzdělávání, která definují očekávané znalosti, dovednosti a kompetence. Školní kurikulum, které vytváří poskytovatel vzdělávání, umožňuje školám zapracovat potřeby místního trhu práce.

Obsah programů musí být vytvářen na základě standardů (vocational standards), které definují zaměstnavatelé (jejich komory a regionální uskupení). Rovněž profesní asociace, odborové svazy a relevantní ministerstva participují na přípravě standardů. Pro každý standard je ustavena pracovní skupina tvořená zástupci sociálních partnerů (zaměstnavatelé, odbory, komory, ministerstva), která definuje klíčové dovednosti a kompetence. Zúčastnění zaměstnavatelé také odhadují budoucí potřeby trhu práce.

Součástí programů jsou rozsáhlé praxe v podnicích (400 hodin ročně) a studijní povinnosti studentů (např. projekty a závěrečná práce) jsou zpravidla úzce spojeny s jejich praxí na pracovišti. To vše je zárukou vysoké míry zaměstnatelnosti absolventů. Programy připravují studenty na výkon jednoho nebo více povolání.

Národní odborné kvalifikace udělované v rámci systému uznávání a ověřování slouží zejména k tomu, aby zaměstnavatelská sféra měla možnost vytvářet standardy povolání přímo podle svých potřeb, a to zejména pro ty profese nebo činnosti, které nejsou pokryty formálním systémem odborného vzdělávání. Mnoho z nich slouží jako licence nutné pro vykonávání některých regulovaných povolání. O kvalifikaci je poměrně velký zájem, neboť jejich cílené zaměření na vykonávání určitého povolání zaručuje poměrně vysokou zaměstnatelnost.

Příklady kvalifikací, které je možné získat v rámci formálního vzdělávání (educational qualification): inženýr elektronik, stavební inženýr, inženýr mechatronik, manažer pohostinství a cestovního ruchu, ekonom, policista. Příklady kvalifikací, které je možné získat v rámci procesu ověřování a uznávání neformálního a informálního učení (vocational qualification): dispečer řídicího centra energetického systému, chemik-technolog výrobního procesu, manažer projektu, archivář médií, televizní moderátor, ortopedický technik. Některé kvalifikace (např. účetní) existují jak v podobě „educational qualification“, tak v podobě „vocational qualification“.

Standardy pro program, zkoušky a zkoušející

ANO. Existují dva typy odborných kvalifikací: (i) ty, které jsou udělovány v rámci formálního školského systému (izobrazba, educational qualification), a (ii) ty, které je možné získat v rámci systému ověřování a uznávání neformálního a informálního učení (poklicna kvalifikacija, vocational qualification). Od roku 2007 jsou oba systémy propojeny prostřednictvím standardů povolání (occupational standards), které obsahují výsledky učení pro každou odbornou kvalifikaci, kterou je možné ve Slovinsku získat. Standardy povolání jsou schvalovány sektorovými komisemi, které ustanovuje Ministerstvo práce. Jejich členy jsou odborníci z oboru, zástupci komor, ministerstev a odborů. Příprava standardů respektuje oficiální jednotnou metodiku a je realizována v rámci sociálního dialogu.

Rovněž pro systém ověřování a uznávání je k dispozici závazná metodika, která zajišťuje transparentnost a srovnatelnost procesu. Jsou stanoveny požadavky pro instituce, které ověřování realizují, i pro zkušební komise, kterým je udělována periodicky obnovovaná licence.

Využití jednotek výsledků učení ECVET nebo kreditů

ANO – jsou využívány kredity ECTS a jsou kompatibilní s ECVET.

Vývoj počtu absolventů EQF 4-5 a přechod do vyšších úrovní odborného vzdělávání EQF 5-6

Podíl absolventů odborných programů vyššího sekundárního vzdělávání (vocational upper secondary education) se ve Slovinsku v letech 2013-2017 zvýšil z 65 % na 70 % (tj. 14 403 absolventů). Pro analýzu přechodů na vyšší úroveň odborného vzdělávání odpovídající úrovni EQF 5-6 však chybí statistická data o nově zapsaných do vyššího odborného vzdělávání. Odborné programy tzv. krátkého cyklu ovšem zaznamenaly ve stejném období menší pokles zájmu. A to jak podle samostatných čísel, tak v porovnání s vývojem počtu absolventů sekundárního vzdělávání v daném ročníku.

Tabulka 4: Slovinsko – Zájem o odborné vzdělávání z pohledu přechodů do vyšších úrovní (EQF 5-6)

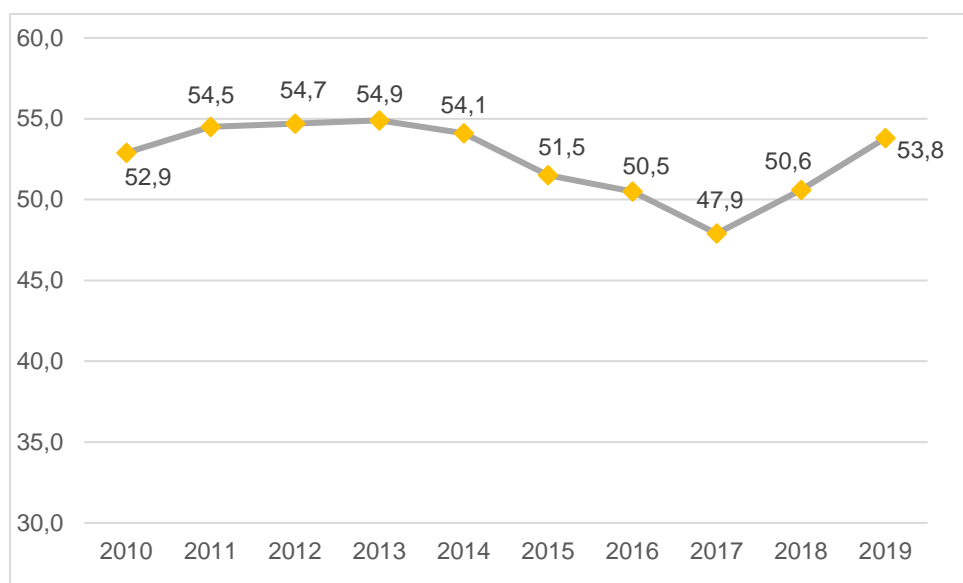
	2013	2014	2015	2016	2017
počet absolventů sekundárního vzdělávání	21 590	20 371	20 032	20 636	20 131
- z toho odborného vzdělávání (EQF 4-5)	13 981	13 135	13 167	13 909	14 003
počet nově zapsaných do:					
- vyššího odborného vzdělávání
- odborného vzdělávání tzv. krátkého cyklu	6 965	7 258	5 646	5 323	5 343

Zdroj: Graduates by education level, programme orientation, completion, sex and age. New entrants by education level, programme orientation, sex and field of education.

Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [educ_uae_grad01], [educ_uae_ent02]

Za pozornost stojí podíl zaměstnaných ve věku 18-24 let, kteří ve Slovinsku ve sledovaném období tvoří více než polovinu studujících v programech formálního vzdělávání (Graf 4). Mírné kolísání kopíruje vývoj ekonomiky. Po roce 2010 vykazuje vliv návratu k vyšší zaměstnanosti po ekonomické krizi. V letech 2015-2017 došlo k mírnému poklesu, který byl vystřídán opětovným nárůstem podílu pracujících studentů.

Graf 5: Slovinsko – podíl zaměstnaných mezi studenty formálního vzdělávání ve věku 18-24 let (2010-2019, v %)

Zdroj: Participation rate of young people in formal education by sex, age and labour status (2010-2019). Eurostat Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>; Tabulka: [edat_lfse_19]

5. Použité zdroje

Austrian EQF Referencing Report. Bundesministerium für Unterricht, Kunst and Kultur, 2011.

Belgium Education System and Policy Handbook. Volume 1: Strategic Information and developments. International Business Publications, Washington, USA – Belgium, 2017.

Cedefop: Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries. Cedefop Research Paper. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018.

Cedefop: Overview of national qualifications framework developments in Europe 2019. https://www.cedefop.europa.eu/files/8609_en.pdf

Cedefop: Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education. Working Paper No. 23. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.

Hippach-Schneider, U. Schneider, V. (Eds.): Tertiary vocational education in Europe – examples from six education systems. DISCUSSION PAPERS No. 178. BIBB, 2016.

Kleňha D., Vojtěch J.: Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání _ 2017/2018. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2018.

<http://vlaamsekwalficatiestructuur.be/en/educational-qualifications/>

<http://vlaamsekwalficatiestructuur.be/en/what-is-fqf/levels-of-qualifications/>

https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_AT.pdf

https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Sweden_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Belgium_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Slovakia_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2019/Vocational_Education_Training_Europe_Slovenia_2018_Cedefop_ReferNet.pdf

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/belgium-flemish-community_en

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-higher-education-3_en

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-post-secondary-non-tertiary-education-52_en

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/short-cycle-higher-education-77_en

<https://oead.at/de/aktuelles/artikel/2018/11/review-ecvet-experts-conference-higher-vet-in-europe-visions-for-the-future/>

https://oead.at/fileadmin/Dokumente/bildung.erasmusplus.at/Aktuelles/2018/20181122_ECV_ET_Fachtagung_Higher_VET_in_Europe/HVET_in_SE_Anna_Kahlson.pdf

<https://www.abc.berufsbildendeschulen.at>

<https://www.bildungssystem.at/en/school-upper-secondary/college-for-higher-vocational-education/>

<https://www.bildungssystem.at/schule-oberstufe/berufsbildende-hoehere-schule/>

<https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/austria>

<https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/sweden>

https://www.cedefop.europa.eu/files/austria_-_european_inventory_on_nqf_2018.pdf

https://www.cedefop.europa.eu/files/austria_cedefop_changing_nature_of_vet_-_case_study.pdf

https://www.cedefop.europa.eu/files/belgium_fl_-_european_inventory_on_nqf_2018.pdf

https://www.cedefop.europa.eu/files/slovakia_-_european_inventory_on_nqf_2018.pdf

https://www.cedefop.europa.eu/files/slovenia_-_european_inventory_on_nqf_2018.pdf

https://www.cedefop.europa.eu/files/sweden_-_european_inventory_on_nqf_2018.pdf

https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/EURASHE_repr_120619_DASHE_pres_LANDUYT.pdf

<https://www.myh.se/In-English/EQF/>

<https://www.myh.se/In-English/Higher-Vocational-Education-Yrkeshogskolan/>

<https://www.nok.si/en>

https://www.onderwijskiezer.be/v2/hoger/hoger_graduaatsopleidingen.php

https://www.onderwijskiezer.be/v2/hoger/hoger_hbo.php

<https://www.qualifikationsregister.at/nqr-register/nqr-zuordnungen>

https://www.qualifikationsregister.at/wp-content/uploads/2018/11/NQR_Infoblaetter_Deskriptoren5.pdf

<https://www.segf.se/>

<https://www.segf.se/sv/Sa-funkar-det/De-olika-nivaerna/Niva-5/>

<https://www.vlaanderen.be/hoger-beroepsonderwijs-hbo5>

<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2018-251>

Mikulec, B., Skubic Ermenc, K.: Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. 2014.

Priračuvacia správa slovenského kvalifikačného rámca k európskemu kvalifikačnému rámcu. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, 2017.

Referencing of the Flemish Qualifications Framework to the European Qualifications Framework. Government of Flanders, 2014.

Slovenský kvalifikačný rámec a Národná sústava kvalifikácií:
<https://www.minedu.sk/slovensky-kvalifikacny-ramec-a-narodna-sustava-kvalifikacii/>

Slovenský kvalifikačný rámec SKKR. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, Štátny inštitút odborného vzdelávania.

The changing nature and role of vocational education and training in Europe: Volume 6: vocationally oriented education and training at higher education levels – expansion and diversification in European countries. Cedefop Research Paper No 70. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/02004>

Trhlíková, J., Přejchod absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění - 2019 (Šetření názorů absolventů VOŠ po 8 letech od ukončení studia) Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2019

Ulicna, D., Luomi Messerer, K., Auzinger, M.: Study on higher Vocational Education and Training in the EU. European Commission, 2016.
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7893&type=2&furtherPubs=yes>